Uniwersytet Gdański

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Pogranicze w literaturze, teatrze i filmie, PG_00166445						
Kierunek studiów	Filologia germańska (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu	2027/2028			
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie		Grupa zajęć	Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki			
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji	na uczelni			
Rok studiów	2		Język wykładowy	niemiecki język niemiecki teksty w języku niemieckim, polskim, kaszubskim, Danziger Missingsch i angielskim			
Semestr studiów	4		Liczba punktów ECTS	1.0			
Profil kształcenia	ogólnoakademicki		Forma zaliczenia	zaliczenie			
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Filologiczny -> Instytut Filologii Germańskiej -> Zakład Literatury i Kultury Niemieckiej						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr hab. Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk, prof. UG				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	15.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	15		1.0		9.0	25
Cel przedmiotu	Celem wykładu jest przybliżenie Studentowi zagadnień związanych z polsko-niemieckimi pograniczami kulturowymi, szczególnie Gdańska, Kaszub i Pomorza, a także Berlina, miasta, które od stuleci jest celem migracji z Europy Środkowo-Wschodniej i znajduje się na styku kultury zachodniej i wschodniej Europy. W ramach wykładu konwersatoryjnego wskazane przez Prowadzącego teksty kultury dotyczące tych regionów poddane zostaną analizie w ujęciu wybranych kulturo- i literaturoznawczych koncepcji badawczych (z zakresu memory studies, borderlands studies, badań nad interkulturowością i komparatystyki). Zajęcia stanowić mogą także inspirację do dokonania wiwisekcji rodzinnych pamięci i splotów kulturowych oraz autoetnograficznego podejścia w ramach analizy i interpretacji.						

Efekty uczenia się przedmiotu

Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
[FGL3_K01] Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy pozyskanej podczas studiów na kierunku Filologia germańska i odbieranych treści, które korespondują z tą wiedzą.	Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy pozyskanej podczas studiów na kierunku Filologia germańska oraz weryfikacji narodowocentrycznych narracji o relacjach polsko-niemieckich, zwłaszcza na pograniczu polsko-niemieckim.	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK5] realizacja zadania problemowego
[FGL3_W09] Zna i rozumie fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji w kontekście zagadnień związanych z międzykulturową komunikacją językową i literacką oraz rolą nowoczesnych technologii informacyjnych w pracy filologa germanisty.	Zna i rozumie fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji w kontekście zagadnień związanych z międzykulturową komunikacją językową i literacką, szczególnie dotyczącą kulturowych styków, oraz rolą nowoczesnych technologii informacyjnych w pracy filologa germanisty.	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SW5] realizacja zadania problemowego
[FGL3_U01] Potrafi wyszukiwać, krytycznie oceniać, analizować źródła i informacje, tworząc prace pisemne i wypowiedzi ustne w języku niemieckim, w szczególności z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa i nauk o kulturze i religii niemieckiego obszaru językowego, w tym z zastosowaniem technik informacyjno-komunikacyjnych	Potrafi wyszukiwać, krytycznie oceniać, analizować źródła i informacje, tworząc prace pisemne i wypowiedzi ustne w języku niemieckim, w szczególności z zakresu narracji o doświadczeniu pogranicza w literaturze, filmie i teatrze, w tym z zastosowaniem technik informacyjno-komunikacyjnych	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU5] realizacja zadania problemowego
[FGL3_K06] Jest gotów do uczestniczenia w życiu kulturalnym i dbałości o dorobek i tradycje zawodu filologa germanisty	Jest gotów do uczestniczenia w życiu kulturalnym i dbałości o dziedzictwo kulturowego splotu pogranicza polsko-niemieckiego.	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
[FGL3_W05] Ma zaawansowaną wiedzę szczegółową dotyczącą wybranych zagadnień z zakresu badań nad literaturą niemieckiego obszaru językowego oraz pogranicza polsko-niemieckiego	Ma zaawansowaną wiedzę szczegółową dotyczącą wybranych zagadnień z zakresu badań nad literaturą, filmem i teatrem niemieckiego obszaru językowego, a szczególnie dotyczących pogranicza polsko-niemieckiego	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny

Treści przedmiotu

W ramach wykładu potraktujemy polsko-niemieckie pogranicze jako model i laboratorium kontaktów międzykulturowych (od rywalizacji, antagonizmu, konfliktu po sąsiedztwo i współpracę) oraz transkulturowych splotów. Poddamy analizie i refleksji jego obrazy w literaturze oraz filmie. Interpretować będziemy wybrane fragmenty filmów autorstwa reprezentantów różnych grup społeczno-kulturowych i etnicznych (Polaków, Niemców, Kaszubów i Żydów), które w oryginale powstały w różnych językach (polskim, niemieckim, kaszubskim i angielskim). Interesować nas będzie, jak doświadczenia życia na pograniczu są wspominane, (re)konstruowane, inscenizowane i interpretowane z perspektywy dystansu czasowego (i przestrzennego). Poznawać będziemy Gdańsk jako miasto pogranicza przemierzając je czterema szlakami literackimi. Z perspektywy powieści kryminalnej przyjrzymy się obrazowi Berlina, do którego m.in. Pomorzanie migrują od dziesięcioleci, jako przestrzeni kulturowego styku.

Wykład ma charakter interdyscyplinarny. Sięgać będziemy m.in. po koncepcje z zakresu literaturoznawstwa interkulturowego, antropologii kulturowej oraz badań nad pamięcią. To także inspiracja do dokonania wiwisekcji rodzinnych pamięci i splotów kulturowych

Wymagania wstępne i dodatkowe

Znajomość języka niemieckiego umożliwiająca rozumienie przebiegu wykładu i samodzielną lekturę tekstów, ich analizę i interpretację.

Sposoby i kryteria oceniania osiąganych efektów uczenia się

Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
realizacja zadań cząstkowych	51.0%	20.0%
kolokwium zaliczeniowe	51.0%	80.0%

Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	Loew Peter Oliver: Gdańsk. Między mitami, Olsztyn 2006 (fragmenty).· Orłowski Hubert, Za górami, za lasami O niemieckiej literaturze Prus Wschodnich 1863-1945, Olsztyn 2003 (fragmenty).· Partyka-Dąbrowska Maria: Literatura pogranicza, pogranicza literatury, Kraków 2004 (fragmenty).· Stereotypy i pamięć. Akulturacja/asymilacja na pograniczach kulturowych Europy Środkowo-Wschodniej w XIX i XX wieku, red. Robert Traba, Warszawa 2009.· Lipski Jan Józef: Powiedzieć sobie wszystko Eseje o sąsiedztwie polsko-niemieckim / Wir müssen uns alles sagen. Essays zur deutsch-polnischen Nachbarschaft, Warszawa 1996 (fragmenty).· Sadowski Andrzej, Pogranicze pograniczność tożsamość pogranicza, Pogranicze. Studia społeczne, t. XIV, Białystok 2008, 17-30 http://pbc.biaman.pl/Content/15495/pogranicze%2014-srodek.pdf, Interakcje. Leksykon komunikowania polsko-niemieckiego, red. Izabela Surynt i in. http://www.polska-niemcy-interakcje.pl, Handbuch der deutsch-polnischen Kommunikation. t. 1-3., red. Izabela Surynt i in., Wiesbaden 2022 (fragmenty). Fragmenty / do wyboru: Stefan Chwin: Hanemann (1995), Paweł Huelle: Weiser Dawidek (1987), Opowiadania na czas przeprowadzki (1991), Pierwsza miłość i inne opowiadania (1996), Mercedes Benz. Z listów do Hrabala (2001), Opowieści chłodnego morza (2008), Frank Meisler: Zaułkami pamięci. Gdańsk Jaffa Londyn (2014), Günter Grass: Blaszany bębenek (wyd. niem. 1959), Z dziennika ślimaka (wyd. niem. 1972), Turbot (wyd. niem. 1977), Szczurzyca (wyd. niem. 1986), Przy obieraniu cebuli (wyd. niem. 2006), Mieczysław Abramowicz: Każdy przyniósł co miał najlepszego (2006), Aleksander Majkowski: "Żëcé i przigodë Remusa" (1938), Magdalena Parys Tunel (2011), Magik (2014), "KSiążę" (2020), Petra Reski Daleki kraj (2008), Barbara Piórkowska: Szklanka na pająki (2014), Anna Łajming Dzieciństwo (1978), Władysława Knosała Była nas gromadka spora (1972), Else/ Elżbieta Pintus Moje prawdziwe przeżycia (2004). Filmy: Kot i mysz (1967, reż H.-J. Pohland) Blaszany bębenek (1979, rez. V. Schlöndorff), Wróżby kumaka (2005, reż. R. Gliński), Kaszëbë (1971, R. Ber/ A. Krauze) Kamerdyner (2018, reż F. M. Bajon). Reportaż radiowy: M. Żerwe Deutschpolnischeuropäisch Die Identitäten der Magdalena Parys (prod. Deutschlandfunk, 2019). Studia nad graniczami i pograniczami. Leksykon, red. Elżbieta Opiłowska i in. Warszawa 2020. Studentowi udostępniony zostanie reader z wyborem fragmentów tekstów literackich i literatury przedmiotu
	Uzupełniająca lista lektur	Geographien der Grenzen. Räume - Ordnungen - Verflechtungen, red. Florian Weber m.in.Wiesbaden 2020. Modi memorandi. Leksykon kultury pamięci, red. Magdalena Saryusz-Wolska, Robert Traba, Warszawa 2014. Borzyszkowska-Szewczyk Miłosława, Literatura pogranicza jako reprezentacja i medium pamięci. Teksty autobiograficzne o doświadczeniu Pomorza w perspektywie porównawczej (propozycje ujęcia), [w:] Kulturowe konteksty Pomorzan. XIII Konferencja Kaszubsko-Pomorska, red. Cezary Obracht-Prondzyński, Słupsk/Gdańsk, 2016. 40-51. Handbuch der deutsch-polnischen Kommunikation. T. 2: Von Literatur bis Politik, red. Sylwia Dec-Pustelnik m.in. Wiesbaden 2022. Wer hat Angst vor Multikulturalität, red. Hans-Jürgen Bömelburg / Izabela Surynt. Wiesbaden 2022. Granica polsko-niemiecka na Pomorzu (1920-1939. Historia - pamięć - ślady w przestrzeni, red. Cezary Obracht-Prondzyński. Opole Gdańsk 2022.
	Adresy eZasobów	Podstawowe http://www.polska-niemcy-interakcje.pl/ - Interakcje. Leksykon komunikowania polsko-niemieckiego https://gedanopedia.pl/ - Gedanopedia (leksykon wiedzy o Gdańsku) https://ome-lexikon.uni-oldenburg.de/ - Online-Lexikon zur Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa https://kaszubopedia.pl/ - Kaszubopedia -kompendium wiedzy o Kaszubach
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	literatura pogranicza jako zagadnienie badawcze; kreacje pogranicza w tekstach kultury; doświadczenie pogranicza; narracje narodowe a narracje pogranicza	
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.